

АНАЛИЗ

на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на територията на община Ямбол

(по чл. 196, ал. 1 от Закона за предучилищно и училищно образование)

I. Въведение

Законът за предучилищното и училищното образование регламентира приобщаващото образование като неизменна част от правото на образование и въвежда осигуряването на условия за предоставяне на подкрепа за личностно развитие на децата – обща и допълнителна.

Подкрепата за личностно развитие на децата и учениците се осигурява от всички институции в системата на предучилищното и училищното образование (детски градини, училища, центрове за подкрепа за личностно развитие и специализирани обслужващи звена), съвместно с държавните и местни органи и структури и доставчиците на социални услуги.

Институциите в системата на предучилищното и училищното образование самостоятелно разработват и прилагат цялостни политики за:

- подкрепа за личностно развитие на децата и учениците /обща и допълнителна/;
- изграждане на позитивен организационен климат /който изисква създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношение на загриженост между всички участници в процеса на образование/;
- утвърждаване на позитивна дисциплина /принцип, който се свързва с мерки и подходи, гарантиращи изслушване на ученика, осъзнаване на причините за проблемното му поведение и предоставяне на възможност за усвояване на добри поведенчески модели спрямо себе си и другите/;
- развитие на училищната общност.

Съгласно чл. 176 от Закона за предучилищното и училищно образование (ЗПУО), подкрепа за личностно развитие се предоставя на всяко дете и ученик, като осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им и е в съответствие с индивидуалните им образователни потребности.

Подкрепата за личностно развитие е обща и допълнителна и се осигурява там, където е детето – в детските градини, в училищата и в центровете за подкрепа за личностно развитие. В случаите, в които детето не може да посещава образователна институция по здравословни причини – подкрепата се осигурява в домашни или болнични условия.

Основен принцип на ЗПУО е подкрепата за детето и ученика да се осъществява на ниво най-близко до мястото, където живее и учи.

II. Състояние и предизвикателства

1. Демографско състояние – фактори и влияние

Демографското състояние на община Ямбол следва тенденциите на страната като цяло.

Демографската характеристика на града е резултат от продължителното действие на множество фактори и влияния:

- **Намаляване на раждаемостта**

По данни на НСИ родените в община Ямбол през 2023 г. деца са със 126 по-малко от родените през 2018 г.

Таблица 1 Живородени по области, общини и пол

Общин а	2019			2020			2021	2021			2022			2023		
	Живородени			Живородени			Живороден и	Живородени					Живородени			
	общ о	момчет а	мом ичет а	общ о	мо мче та	мом ичет а	общо	мом чета	мо мич ета	общ о	момч ета	момиче та	Общо	Момчета	момичета	
Ямбол	626	325	301	639	345	294	581	296	285	401	296	285	566	293	273	

Спадът на раждаемостта се дължи на демографски, икономически и социални фактори. По-висока раждаемост се наблюдава в определени етносни групи от населението.

- **Интензивната емиграция**

Таблица 2 Механично движение на населението през 2023 г. по области, общини и пол

Община	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	
Ямбол	752	343	409	1330	664	666	-578	-321	-257

* От 2007 година механичното движение на населението включва не само вътрешната миграция, а и движението на лицата към и от страната

По данни на НСИ емигрират предимно млади хора и семейства в активна репродуктивна и трудоспособна възраст, което води до понижаване равнището на бъдещата раждаемост за дълъг период от време. Освен това емигрирането на млади и високообразовани хора води до сериозни икономически и социални последици за бъдещото развитие на страната.

- **Възрастовата структура на населението**

За влошаване възрастовата структура на населението влияние отново оказват емиграционните процеси, предимно сред младите възрастови групи, което води до увеличаване относителния дял на възрастните сред населението.

По данни на Дирекция „Регистрация и гражданско състояние“ в Община Ямбол, населението по настоящ адрес, възраст и пол към 31.12.2023 г. е следното:

Община	Общо	Мъже	Жени
Ямбол	59755	28437	31318

Област	Под 9	От 10 до 19	От 20 до 59	Над 60	Над 60 мъже	Над 60 жени
Ямбол	10408	11429	47539	36944	15637	21307

2. Състояние на общинската мрежа от детски градини и училища за учебната 2023-2024 година

Според разпоредбите на Закона за предучилищното и училищното образование, институциите в системата на предучилищното и училищното образование са детските градини, училищата, центровете за подкрепа за личностно развитие и специализираните обслужващи звена.

През учебната 2023/2024 година образователната система в община Ямбол обхваща:

А. Предучилищно образование

- 9 /девет/ Детски градини – ДГ „Радост“, ДГ „Пламъче“, ДГ „Валентина“, ДГ „Свобода“, ДГ „Щастливо детство“, ДГ „Слънце“, ДГ „Пролет“, ДГ „Червената шапчица“ и ДГ „Биляна“;

Б. Училищно образование

Съгласно чл. 37 от ЗПУО, според вида на подготовката училищата са неспециализирани и специализирани.

Според етапа или степента на образование, **неспециализираните** училища са:

- **Начални /1-4 клас/** - НУ „Св. Св. Кирил и Методий“ и НУ „Проф. П. Нойков“;
- **Основни /1-7 клас/-** ОУ „П. Р. Славейков“, ОУ „Любен Каравелов“, ОБУ „Д-р Петър Берон“, ОУ „Йордан Йовков“, ОУ „Н. Петрини“ и ОУ „Христо Смирненски“;

Профилирани гимназии: Профилирана гимназия „Васил Левски“, Природо-математическа гимназия „Ат. Радев“ и Езикова гимназия „В. Карагьозов“;

- **Професионални гимназии:** Професионална гимназия по земеделие „Хр. Ботев“, Професионална гимназия по туризъм „Алеко Константинов“, Гимназия по строителство и архитектура, графика и дизайн „Кольо Фичето“, Професионална гимназия по икономика „Г.С. Раковски“, Професионална техническа гимназия "Ив. Райнов", Професионална гимназия по лека промишленост, екология и химически технологии, Професионална гимназия по подемна, строителна и транспортна техника „Н. Й. Вапцаров“;
- **Средни училища /1-12 клас/:** СУ „Св. Климент Охридски“;
- **Специализирани училища:** Спортно училище „Пиер дьо Кубертен“ /5-12 клас/;

В. Центрове за подкрепа за личностно развитие

- **Общински детски комплекс –Ямбол;**
- **Астрономическа обсерватория и планетариум – Ямбол;**
- **Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование;**
- **Център за кариерно ориентиране.**

А. Предучилищно образование

ДЕТСКИ ГРАДИНИ

- **Общи данни**

Населено място	Наименование	Общ брой деца	Брой деца в яслена група	Брой деца 3-4 г.	Брой деца 5-6 г.	Брой деца със СОП	Брой деца с хронични заболявания	Брой деца в риск	Брой деца с изяви в дарби	Брой деца, чийто майчин език не е български	Педагогически персонал	Непедагогически персонал
Ямбол	ДГ „Радост“	145	0	67	78	8	0	0	0		11	12
Ямбол	ДГ „Пламъче“	250	40	101	109	14		0	0		20,5	24
Ямбол	ДГ “Валентина“	238	38	101	99	12	0	0	0		17	20

Ямбол	ДГ „Свобода“	318	47	142	129			0	0		21	30
Ямбол	ДГ “Щастливо детство“	164	29	50	85	13		0	0		13	20
Ямбол	ДГ “Слънце“	309	0	162	147	1	0	0	0		22	21
Ямбол	ДГ “Пролет“	358	49	161	148	7		0	0		24	34
Ямбол	ДГ „Червената шапчица	260	0	136	124	10	0	0	0		21	20
Ямбол	ДГ „Бияна	148	0	93	55	5		0	0		14	11
Общо:	9 Детски градини	2190	203	1013	974	70	0	0	0		163.5	192

Б. Училищно образование

УЧИЛИЩА

• Общи данни

Наименование	Вид /държавно , общинско, частно, духовно/	Вид подготовка /специализир ано, неспециализи рано/	Етап/степен на образование /начално, основно, профилиран а гимназия, професиона лна гимназия, обединено, средно/	Общ брой деца/ учениц и	Брой деца в подгот вителн а група – 5 и 6г.	Брой учениц и в начале н етап	Брой учениц и в проги мнази ален етап	Брой учениц и в гимназ иален етап	Брой ученици, чийто майчин език не е българск и	Брой учени ци, търсе щи или получи ли между народ на закрил а	Брой деца със специал ни образов ателни потребн ости	Брой деца с хронич ни заболя вания	Брой деца в риск
--------------	---	--	---	-------------------------------------	---	---	---	--	---	---	---	---	------------------------

НУ „Проф. П. Нойков“	общинско	Неспециализирано	начално	201	12	189	0	0	0	0	20		
НУ „Св. Св. Кирил и Методий“	общинско	Неспециализирано	начален етап	318	30	288	0	0	0	0	10		
ОУ „П.Р.Славейков“	общинско	Неспециализирано	основно	677	0	384	293	0	0	0	12		
ОУ „Любен Каравелов“	общинско	Неспециализирано	основно	843	0	511	332	0	0	0	26		
ОУ „Н. Петрини“	общинско	Неспециализирано	основно	900	29	391	480	0	0	0	20		0
ОУ „Христо Смирненски“	общинско	Неспециализирано	основно	97	0	46	51	0		0	13		0
ОБУ „Д-р П. Берон“	общинско	неспециализирано с професионални и паралелки	основно с професионални паралелки	872	81	355	278	158		0	38		
ОУ „Й. Йовков“	общинско	Неспециализирано	основно	709	128	344	237	0		0	29		0
СУ „Пиер дьо Кубертен“	общинско	Специализирано	Обединено, средно	148	0		41	107	0	0	0		0
СУ „Св. Климент Охридски“	общинско	Неспециализирано	средно	552	19	220	198	115	0		31		0
Природо - математическа	общинско	Неспециализирана	Природо-математическа гимназия	643	0	0	157	486		0	0		0

гимназия „Атанас Радев“													
Профилирана гимназия „Васил Левски“	общинско	Неспециализирано	Профилирана гимназия	495	0	0		495	0	0	2		
Езикова гимназия “В. Карагьозов”	общинско	Неспециализирано	Профилирана гимназия	350	0	0	0	350	0	0	20		
ПГ по земеделие „Христо Ботев“	общинско	Неспециализирано	Гимназиална	233	0	0		233	0	0	4		
ПГТ „Алеко Константинов“	общинско	Неспециализирано	Професионална гимназия	198	0	0	0	198		0	6		
ПГЛПЕХТ	държавно	Неспециализирано	Професионална гимназия	256				256		0	1		0
ПГ по ПСТТТ	държавно	професионално/ неспециализирано	Професионална гимназия	422	0	0	0	252		0	0		
Гимназия по строителство, архитектура, геодезия и дизайн „Кольо Фичето“	държавно	Неспециализирана	Професионална гимназия	480	0	0	0	480	0	0	3		0

ПГИ „Г.С.Раковски“	държавно	Неспециализирана	Професионална гимназия	151	0	0	0	151	0	0	0		0
ПТГ „Иван Райнов“	държавно	Неспециализирана	Професионална гимназия	300	0	0	0	300	0	0	0		
				8675	299	2728	2067	3581			235		

Населено място	Наименование	Педагогически персонал /учители, възпитатели, ресурсен учител, логопед, психолог, други/	Непедагогически персонал
Ямбол	НУ „Проф. П. Нойков“	24	7
Ямбол	НУ „Св. Св. Кирил и Методий“	33.5	9.5
Ямбол	ОУ“П.Р.Славейков“	58.5	12.25
Ямбол	ОУ „Любен Каравелов“	72	14
Ямбол	ОУ „Н. Петрини“	77.5	18.5
Ямбол	ОУ „Христо Смирненски“	13	5
Ямбол	ОУ „Д-р П. Берон“	68	18
Ямбол	ОУ „Й. Йовков“	57	16.5
Ямбол	СУ „Пиер дьо Кубертен“	21.5	9.5

Ямбол	СУ „Св. Климент Охридски“	50.5	14
Ямбол	Природо-математическа гимназия „Атанас Радев“	47	9.5
Ямбол	Профилирана гимназия „Васил Левски“	35	11.25
Ямбол	Езикова гимназия „Васил Карагьозов“	26.5	7
Ямбол	Професионална гимназия по земеделие „Христо Ботев“	36.5	17.75
Ямбол	Професионална гимназия по хранителни технологии и туризъм	24.5	8
Ямбол	Професионална гимназия по лека промишленост, екология и химични технологии	26	7.75
Ямбол	Професионална гимназия по подемна, строителна и транспортна техника „Н.Й.Вапцаров“	32.5	15.5
Ямбол	Гимназия по строителство, архитектура, геодезия и дизайн „Кольо Фичето“	36.5	14.5
Ямбол	Професионална гимназия по икономика „Г. С. Раковски“	16.5	4
Ямбол	Професионална техническа гимназия „Иван Райнов“	30,5	9
Общо:	2 НУ, 6 ОУ, 1 СУ, 1 СПОРТНО УЧ-ЩЕ, 3 ПРОФИЛИРАНИ ГИМНАЗИИ И 7 ПРОФЕСИОНАЛНИ ГИМНАЗИИ	787	228.5

През учебната 2023/2024 година в детските градини са обхванати 2190 деца /в т.ч. 203 деца в яслени групи, 1013 деца 3-4 годишни и 974 деца 5-6 годишни, разпределени в 83 групи, в т.ч. 72 групи за деца от 3 до 7 годишна възраст и 11 групи за деца от 10 м. до 3 годишна възраст. Осигурена е ресурсна обезпеченост в детските градини за нормалното протичане на образователно-възпитателния процес със 163.5 бр. педагогически специалисти и 192 бр. непедагогически персонал.

През изминалата учебна 2023/2024 година в училища на територията на община Ямбол се обучават 8675 ученици I- XII клас/ в т.ч. 299 деца - 5 и 6 годишни в подготвителни групи; 2728 ученици в начален етап; 2067 ученици в прогимназиален етап; 3581 ученици в гимназиален етап; /Данните са към 31.12.2024 г./. Осигурена е ресурсна обезпеченост в училищата за нормалното протичане на образователно-възпитателния процес със 787 бр. педагогически специалисти /в т.ч. 645 бр. педагогически специалисти в общинските училища и 142 бр. в държавните училища/ и 228,5 бройки непедагогически персонал /в т.ч. 177.75 бр. непедагогически персонал в общинските училища и 50.75 бр. в държавните училища/.

В училищата на територията на община Ямбол се обучават и 235 деца със специални образователни потребности.

Със стартирането на новата учебна година е създадена добра организация в училищата, детските градини и центровете за подкрепа за личностно развитие са предприети следните дейности:

- Осигуреност на отоплителния сезон 2024/2025 г., в т.ч. сключени договори за доставка на газ и сключени договори за поддръжка на парната инсталация;
- Осигуреност с учебници, учебни помагала и учебна документация;
- Санитарно-хигиенни условия;
- Осигурени безопасни условия на обучение и възпитание;
- Ресурсна обезпеченост в училищата, детските градини и центровете за подкрепа за личностно развитие с педагогически специалисти;
- Условия за провеждане на ЦОУД, съгласно Наредба за организация на дейностите в училищното образование;
- Осигурен транспорт;
- Столово хранене;
- Медицински грижи;
- Във всички образователни институции са разработени и приети специални хигиенни мерки с цел ограничаване заболяемостта от грипоподобни заболявания и разпространението им.

Детските градини и училищата на територията на община Ямбол се открояват с добре поддържана материална база, която е в състояние да осигури 100% обхват на всички деца и ученици, подлежащи на задължително обучение. Сградите са по типови проекти, отговарящи на съвременните изисквания, газифицирани са, което осигурява топлина и уют през студените зимни месеци. В някои от градините и училищата са реализирани проекти по програми, което допринася за обогатяване на материалната база в тях, за изграждане на по-добра среда за възпитание и обучение на децата и учениците.

Дейностите, в изпълнение на проектите включваха полагане на топло и хидроизолация, ремонт на покривни конструкции, подмяна на електрическите, ВиК и котелни инсталации, нова дограма, обновяване, включително с ново оборудване на кухненските блокове и др. Дворните пространства също бяха модернизирани с нови съоръжения за игра, обособени в различни кътове, в зависимост от групата и възрастта на децата, положена бе ударопоглъщаща настилка, изпълнени бяха и дейности по обновяване на парковата растителност.

Образованието е един от основните приоритети на Община Ямбол. Изпълнявайки своите правомощия и отговорности общината координира изпълнението на приема на ученици в общообразователните, профилираните и професионалните паралелки; обхваща на децата и учениците, подлежащи на задължително образование; поддържането и обновяването на материално-техническата база; съдейства за развитие на способностите и интересите на децата. Общинския съвет на гр. Ямбол на своя сесия взе решение за въвеждане на задължителното предучилищно образование за 4-годишните деца от учебната 2023/2024 год.

Град Ямбол се явява притегателен образователен център за ученици от цялата област. В училищата на община Ямбол са застъпени всички профили – хуманитарен, чуждоезиков, природоматематически, технологичен, изкуства и спорт. Профилираното обучение и разширеното изучаване на някои общообразователни предмети дава възможност да се постави индивидуалността на ученика в центъра на учебно-възпитателния процес, да се осигури готовност за бързо професионално ориентиране към определен профил, определена специалност.

Профилираното обучение на учениците се осъществява в:

Природо-математическа гимназия „Ат. Радев“ с прием след завършен VII-ми клас в профили Математически, Природни науки, Софтуерни и хардуерни науки;

- Профилирана гимназия „Васил Левски“ с прием след завършен VII-ми клас в профили: Хуманитарни науки, Обществени науки, Природни науки и Софтуерни и хардуерни науки;

Езикова гимназия „В. Карагьозов“ с профил: Чуждоезиков;

Средно училище „Св. Климент Охридски“ с профил „Изкуство – Изобразително изкуство“.

Професионалното обучение се реализира в 7 професионални гимназии /Професионална гимназия по земеделие „Хр. Ботев“, Професионална гимназия по туризъм „Алеко Константинов“, Гимназия по строителство, архитектура, геодезия и дизайн „К. Фичето“, Професионална гимназия по икономика „Г.С. Раковски“, Професионална техническа гимназия „Ив. Райнов“, Професионална гимназия по лека промишленост, екология и химични технологии, Професионална гимназия по подемна, строителна и транспортна техника „Н. Й. Вапцаров“, Спортно училище „Пиер дьо Кубертен“ и ОБУ „Д-р Петър Берон“, които предлагат професионално образование и обучение по професии от различни области на образованието: стопанско управление и администрация; техника; производство и преработка; селско и горско стопанство; архитектура и строителство; услуги за личността и транспорт.

На територията на община Ямбол функционират и Центрове за подкрепа за личностно развитие: Общински детски комплекс –Ямбол, Астрономическа обсерватория и планетариум – Ямбол, Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование и Център за кариерно ориентиране. Работата с талантливите и даровити деца в свободното им време в областта на науката, изкуството и спорта е приоритет на дейността на Общински детски комплекс - Ямбол. За учебната 2023/2024 година 114 деца от общината са класирани на международни, национални, регионални и областни състезания, конкурси и олимпиади. Всяка година в навечерието на първи ноември – Деня на народните будители, Община Ямбол удостоява талантливи деца и ученици, за призови места в международни и национални конкурси, състезания, олимпиади в областта на науката, изкуството, техниката и спорта с награди „Млади таланти“ и награди за постижения в спорта, съгласно Правилника за наградите и отличията на Община Ямбол.

Общинска програма за мерките за закрила на деца с изявени дарби през 2024г. насърчава творческите заложби и потребности на децата като ги стимулира финансово чрез стипендии. До настоящия момент (31.12.2024 г.) четирима ученика получават едногодишни стипендии за заети призови места на национални и международни състезания, финансирани по Програмата на мерките за закрила на деца с изявени дарби от държавни, общински и частни училища през 2024 г. на МС.

В. ЦЕНТРОВЕ ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ

В Община Ямбол Центровете за подкрепа за личностно развитие според дейността си са:

- Общински детски комплекс – Ямбол /ОДК-Ямбол/ - център за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта;
- Център за кариерно ориентиране /ЦКО/-Ямбол - Център за кариерно ориентиране и консултиране;
- Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - област Ямбол /РЦПППО/ - Център за ресурсно подпомагане на деца и ученици със СОП;
- Център за подкрепа за личностно развитие е и Народна астрономическа обсерватория и планетариум – Ямбол.

ОДК -Ямбол:

- Материална база–в бившата сграда на НУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с административен адрес гр. Ямбол, ул. «Търговска» № 27. Това допринася за по-ефективно и целесъобразно стопанисване на освободената материална база на НУ „Св. Св. Кирил и Методий“, както и за по-пълно реализиране общинската политика по отношение на Общински детски комплекс – Ямбол.
- Дейности - През учебната 2023/2024 година в ОДК-Ямбол са сформирани 56 групи в направления „Наука и технологии“, „Изкуства“ и „Спорт“, в които се обучават 800 деца и ученици /данните са към 15.10.2024г./. Групите са формирани по възраст и равнища на деца и ученици в отделните педагогически форми по области и профили, като учителите определят възрастовите граници и броя за прием според спецификата на школата и нормативната база. За всички състави, клубове и школи са създадени условия за работа и осигурени необходимите учебни и технически средства и спортни пособия.
- Децата от града имат възможност да избират между развиващите дейност в ОДК – Ямбол 22 клубни форми в сферата на науката и технологиите, изкуствата и спорта.

В област "Наука и технологии" функционират следните клубове:

- Дигитални науки /седми и трети клас/;
- Клуб по роботика / шест – осми клас/;
- Чуждоезикова школа по английски език /ПДВ – шест клас/;
- Клуб "Модерен дизайн";
- Клуб по математика /четвърти – седми клас/;
- Клуб по български език и литература /подготовка за НВО – седми клас/;
- Клуб по "Функционална грамотност" /четвърти – шести клас/;

- Клуб по приложно колоездене и безопасност на движението;

В област "Изкуства" функционират следните клубове:

- Театрално училище "Палечко";
- Школа "Седмоцвет";
- Куклен театър "Светулка";
- Школа по класически балет "Адажио";
- Студио за народни танци /първи – дванадесети клас/;
- Фолклорна група "Зорница";
- Вокална група "Усмивка" /първи – дванадесети клас/;
- Студио за поп пеене /първи – дванадесети клас/;
- Школа по пиано /първи – дванадесети клас/;
- Школа по китара /първи – шести клас/;
- Школа по цигулка /първи – шести клас/;
- "Художествена фотография" /втори – дванадесети клас/;

В област "Спорт" функционират следните клубове:

- Клуб по баскетбол/първи – шести клас/;
- Клуб по шахмат /първи – дванадесети клас/.

При съгласуване с ръководства на училищата и за удобство на учениците, част от заниманията се провеждат в учебните и детски заведения в града. Акцентите в дейността на ОДК – Ямбол са свързани със стимулиране на детската индивидуалност и творческите заложби ,с интегрираното обучение на деца със СОП, на деца в неравностойно социално положение и на учениците от етническите малцинства.

Разработен е Календарен план за извънучилищните дейности на ОДК – Ямбол, съобразен с Националният календар за извънучилищните дейности на МОН, Националния спортен календар, празнично – обредната система в България и приоритетните области в общинската политика за подкрепа личностното развитие на децата и учениците.

АОП – ЯМБОЛ

След влизането в сила на Закона за училищното и предучилищно образование, съгласно чл.49, ал.4, астрономическите обсерватории запазват статута си, като се преобразуват в центрове за подкрепа за личностно развитие.

В системата на българското средно образование астрономията винаги е заемала полагащото и се място и АОП са структури, които имат пряко отношение към учебния процес по природните науки, като съдействат за онагледяване и подпомагане на точното и ефективно овладяване на знания по роден край, човек и природа, география, физика, астрономия, биология, екология, от 1 до 12 клас.

АОП – Ямбол разполага с уникална и специализирана материална база – планетариум - ZKP 1, телескопи, разнообразна демонстрационна техника. АОП - Ямбол създаде единствения в страната комплекс „Човекът – Земята – Небето“, включващ учебна метеорологична площадка, експозиция от скали и минерали, постоянна експозиция от слънчеви часовници.

Основната част от специфичната и атрактивна материална база в АОП е Планетариума. Разположените в него демонстрационни уреди, компютърни и периферни устройства, използваните съвременни технологии в обучението са търсени от учителите и учениците от цялата страна. НАОП се утвърди като единственото място където 45 години ученици от всички ямболски училища осмислят полезно свободното си време в извънучилищни форми по астрономия и космонавтика – курсове, тематични групи, школи, олимпиади, наблюдателни експедиции и други. Учениците участват със свои разработки, наблюдения и резултати в Национални и Европейски проекти.

Основните цели в работата на АОП Ямбол за учебната 2023-2024 година са:

- Създаване на условия за личностно развитие на децата и учениците чрез предоставените форми към АОП.
- Развитие на творческото мислене и способности, на познавателните интереси и компетентности.
- Предоставяне на равен достъп на всички деца и ученици до извънучилищните форми предлагани от АОП.
- Подпомагане квалификацията на учителите и лекторите работещи в АОП.

Приоритетите за учебната година се свеждаха до:

- Превръщане на Астрономическата обсерватория и планетариум в желана територия;
- Повишаване интереса и желанието на учениците да откриват, изявят и развият своите заложи и интереси;
- Даване възможност на учителите по природни науки да подпомагат учебната си дейност, чрез възможностите на планетариума;

- Подобряване на материално техническата база.
- Дейностите, чрез които се цели осъществяването на поставените задачи са:
- Подпомагане интелектуалното и емоционалното развитие и социалната реализация на децата и учениците в съответствие с възрастта, потребностите , способностите и интересите.
- Съдействие за ранното откриване на заложибите на децата и учениците, стимулиране познавателните интереси и творчески способности и насърчаване тяхното развитие и реализация.
- Стимулиране на ученици и учители за постигнати високи резултати в провежданите обучителни и творчески дейности.
- Осъществяване на информационна и консултантска дейност с ученици, учители и родители за видовете занимания по интереси и дейности за подкрепа за личностно развитие, за съдържанието и условията на работа в тях.
- Организиране на колективни и индивидуални, постоянни и временни организационни педагогически форми и изяви на ученици на общинско, регионално и национално равнище.
- Организиране и координиране на национални и международни изяви на деца и ученици.
- Осъществяване на междуинституционално взаимодействие с местната власт, РУО-Ямбол, училища и детски градини, сродни организации, НПО, родителска общност и др.
- Популяризиране дейността на институцията чрез:
 - Собствен сайт, профил във Фейсбук, електронни и печатни медии;
 - Участие в обществени форуми /конференции, презентации, изложби, конкурси, концерти, детски празници и др./
- Разработване и/или включване в проекти като партньори за отстояване на интересите , правата, здравето на децата.
- Изнасяне на извънучилищни педагогически форми, ръководени от преподаватели и хонорувани ръководители на АОП в учебните заведения.
- Разкриване на нови извънучилищни педагогически форми, според проучените интереси и желания на учениците;
- Съвместна организация и провеждане на училищни и общоградски прояви.
- Повишаване качеството на педагогическите умения на учителите, чрез проучване на желанията и интересите им и включване в Квалификационната програма на АОП, МОН, Общинската програма за квалификация на кадрите в системата на образованието, предлаганите квалификационни програми на лицензираните фирми и магистърските програми на висшите учебни заведения.

КАРИЕРНО ОРИЕНТИРАНЕ - ОДК

Съгласно Закона за предучилищното и училищното образование, Общински детски комплекс – Ямбол /ОДК-Ямбол/ функционира като Център за подкрепа за личностното развитие.

Според дейността си е център за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта, а също така осъществява и дейности по кариерно консултиране и ориентиране. Целевата група, с която се работи са всички деца и ученици от 6 до 18 години от всички детски градини и училища в Ямбол.

Целева група – деца и ученици от 6 до 18 години. Изпълняват програма за обучение по кариерно ориентиране на учениците във връзка с прехода им от една към друга образователна степен и от образованието към пазар на труда.

- Проведени са 156 занятия с групи и 388 часа индивидуална работа за определяне на интереси, способности, нагласи и др.; подкрепа за вземане на решение;
- Проведени са срещи с представители на ВУ в България.
- Участие в провеждането на срещи с представители на МОН във връзка с изясняване на статута на кариерния консултант.

- Предоставяни услуги за информиране за:

- видовете подготовка в училищното образование;
- институциите в системата на средното и висшето образование;
- реда и условията за прием на ученици и студенти и др.;
- професиите и профилите, които се изучават в училищната система;
- динамиката и потребностите на пазара на труда.

- Осъществено консултиране относно:

- разкриване на интереси, нагласи и мотивация за избора на образование и професия;
- преодоляване на типични грешки, свързани с избора на образование и професия от учениците;
- умения за планиране на учебното и личното време;
- свързване на индивидуалните особености с изискванията на желаното образование;
- подкрепа за вземане на решения, свързани с продължаване на образованието;
- формиране на умения за планиране на кариерното развитие;
- решаване на вътрешни и външни конфликти, свързани с възможностите за образователна, професионална и личностна реализация.

- Посредничество - между ученици, училище и бизнес по проблемите на кариерното ориентиране.

Работи се по Програмата за кариерно ориентиране на ниво училище, разработена от МОН и със специализирани инструменти, информационни и методически материали, също създадени от МОН.

Материално техническата база включва две модерно оборудвани зали за информиране, индивидуално консултиране и за групова работа. През 2024 г. като кариерни консултанти са ангажирани трима специалисти. Потребители на услугите по кариерно ориентиране са ученици от I до XII клас във всички видове и степени училища; родители; директори на училища, учители, педагогически съветници; други институции – домове, школи, социални центрове, НПО и др.; работодатели и граждани.

РЕГИОНАЛЕН ЦЕНТЪР ЗА ПОДКРЕПА НА ПРОЦЕСА НА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ - ОБЛАСТ ЯМБОЛ

Ресурсният център за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности /РЦПИНВДУСОП/ гр. Ямбол е създаден със заповед № РД-14-180 /13.09.2006г. на Министъра на образованието и науката, който през последните 10 години, чрез своите специалисти осигурява основно ресурсното подпомагане на децата и учениците със специални образователни потребности в област Ямбол.

С влизане в сила на Закона за предучилищното и училищното образование със заповед № РД -14-176 /19.08.2016 г. на Министъра на образованието и науката и във връзка с § 21 ал.1 от Преходните и заключителни разпоредби на ЗПУО и чл.50 ал.3 от ЗПУО, РЦПИНВДУСОП се преобразува в Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - област Ямбол, осъществяващ дейностите по чл. 50, ал.1, т. 2, 3 и 5 от ЗПУО: организационно и/или методическо подпомагане; дейности, свързани с квалификацията на педагогическите специалисти и дейности, свързани с провеждане на държавната политика за подкрепа на процеса на приобщаващото образование.

Редът за предоставянето на ресурсно подпомагане на децата и учениците със специални образователни потребности се определя съгласно разпоредбите на ЗПУО.

Други институции, които предоставят възможност за активно занимание на деца и млади хора с различни видове изкуства – танц. Музика, театър , изобразително изкуство и литературно творчество, са функциониращите на територията на община Ямбол 6 броя народни читалища /НЧ "Съгласие -1862", НЧ "Пробуда – 1909", НЧ "Зора – 1645", НЧ "Диана – 1944", НЧ "Умение – 2003", НЧ "Тракийска лира – 2012"/.

Възможност за развитие и усъвършенстване на чуждоезиковите умения предоставя "Училище Европа- Ямбол", на общообразователни компетентности – "Образователни технологии – Ямбол". Условия за свободна творческа изява на децата и младите хора от Ямбол със своите клубни форми осигурява и Младежки дом "Георги Братанов".

В регистрираните в Общинския спортен регистър на Община Ямбол 25 спортни клуба, децата и младите хора, активно се занимават с видовете спорт – баскетбол, борба и самбо, лека атлетика, бокс, модерен петобой, спортна стрелба, шах, футбол, карате, спортно ориентиране, скокове на батут, кик-бокс, волейбол, карате, алпинизъм и туризъм.

ПРИОБЩАВАЩО ОБРАЗОВАНИЕ

Съгласно разпоредбите на Наредбата за приобщаващо образование на децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование се предоставя обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие, която осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията им и за включването и участието им в

общността на детската градина и на училището. Подкрепата за личностно развитие се предоставя в съответствие с индивидуалните образователни потребности на всяко дете и на всеки ученик.

1. Материална и ресурсна обезпеченост в институциите по отношение обучението на деца и ученици със СОП:

ДГ „Радост“ и ДГ „Валентина“ разполагат с логопедични кабинети, които се използват от специалисти на Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование /РЦПППО/, снабдени с материали и пособия, необходими за образователно-възпитателната дейност на децата; Към входа за съответния кабинет в ДГ „Радост“ е изградена рампа, осигуряваща достъпна архитектурна среда; В ДГ „Пламъче“ има осигурен методичен кабинет, оборудван с мултифункционално устройство, компютър, дидактични материали. За подобряване педагогическата работа в детската градина и осигуряване на по-добра подкрепа за личностно развитие са предвидени обогатяване и разширяване на материалната база. Специалистите, които са назначени са логопед, психолог и ресурсен учител. В реновираната сграда има обособена стая на семейството, музикална зала и е изградена рампа за достъп.

В ДГ „Свобода“ има специално обособени и оборудвани общо 3 логопедични кабинета, по един кабинет, съответно в сградите на ул. „Марко Бехар“, ж.к. „Г. Бенковски“ и в сградата на „Ал. Стамболийски“. В двете сгради на ДГ „Свобода“ има изградена достъпна архитектурна среда – общо 3 броя рампи (две външни и една вътрешна). В ДГ „Слънце“ има изградени логопедичен и ресурсен кабинет, оборудвани с дидактични и учебни материали, образователни и занимателни софтуери в помощ на образователния процес и за целите на обучението; В ДГ „Червената шапчица, има логопедичен кабинет, кабинет за психомоторен тренинг и зала за работа с деца, нуждаещи се от допълнителна подкрепа. Детската градина ползва специалисти логопед, ресурсен учител и психолог. Има и изградена рампа за инвалидни колички; В ДГ „Щастливо детство“, ДГ „Пролет“ няма логопедичен кабинет, ресурсен кабинет и кабинет на психолога. ДГ „Пролет“ има 2 функциониращи ресурсни кабинета. ДГ „Билияна“ разполага с два логопедични кабинета. В сграда № 1 на ДГ „Билияна“ към стълбището на западния вход е изградена рампа за инвалидни колички;

- НУ „Проф. П. Нойков“ има обособен кабинет за ресурсно подпомагане, оборудван с дидактични средства, компютър, размножителна техника, огледало и др. средства, необходими в работата на логопеда;
- ОУ „П. Р. Славейков“ разполага осигурен кабинет на логопед, ресурсен учител и педагогически съветник. Към централния вход на училището има изградена рампа, осигуряваща достъп за инвалидни колички до първия етаж на сградата. Санитарните възли на същия етаж са пригодени за ползване от деца-инвалиди;
- ОУ „Л. Каравелов“ има три оборудвани кабинета и специалисти: психолог, логопед, ресурсен учител;
- В ОУ „Хр. Смирненски“ има обособени кабинети за ресурсен учител, логопед и психолог, както и достъпна архитектурна среда с изградена масивна рампа на централния вход на училището.
- СУ „Св. Климент Охридски“, гр. Ямбол, разполага с двама ресурсни учители и психолог, които работят в обособени ресурсен и допълнителен кабинети, а допълнително може да се ползва асансьор за улесняване на достъпа при необходимост;
- В ОУ „Н. Петрини“ разполага с оборудван кабинет като ресурсното подпомагане се осъществява от ресурсен учител, логопед и педагогически съветник. Има изградена рампа и подходна пътека за достъпна архитектурна среда;
- ОУ „Й. Йовков“ разполага с много добре поддържани: кабинет за подпомагане на ученици със специални образователни потребности и логопедичен кабинет, в училището работят ресурсен учител, логопед, психолог, педагогически съветник, има подпомагане от медиатор;

- ОБУ „Д-р П. Берон“ разполага с 5 ресурсни учители, 1 логопед и 2 педагогически съветници. Училището има 2 кабинета, обособени като ресурсни и изградена рампа за достъп;
- В ПГХТТ е изградена достъпна среда за хора с увреждания - рампа за инвалидни колички. Санитарните възли на първия етаж са пригодени за деца-инвалиди. Работата с ученици със СОП се осъществява от двама ресурсни учители и педагогически съветник, работи се в обособен кабинет, оборудван с дидактични материали;
- ПГЛПЕХТ разполага с обособен кабинет, оборудван за работа с ученици със СОП и ресурсен учител и педагогически Санитарният възел в съседство на първия етаж е пригоден за ползване от деца-инвалиди. Осигурена е достъпна архитектурна среда – рампа и подходна пътека.

Организиране на обучението на деца и ученици със СОП

- Ученици със специални образователни потребности /СОП/ - 235;

В детските градини и училища обучението на децата и учениците със специални образователни потребности се подпомага от ресурсен учител, съобразно потребностите им. Броят на ресурсните учители се определя от броя на децата и учениците със СОП, от вида на подкрепата и от броя на ресурсното подпомагане. Работата с децата и учениците със специални образователни потребности се организира в училищата и детските градини.

Общ брой деца/ученици със СОП в община Ямбол: 235 ученици в училищата. Процентът деца със СОП в училищата е 2,71%.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя въз основа на извършена оценка на индивидуалните потребности.

Разработват се индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми за учениците със СОП, както и седмично разписание, съобразено с психофизиологичните особености и индивидуалните потребности на ученика.

Навременната и точна диагностика и прилагането на индивидуален подход, както и създадените екипи за подкрепа на личностното развитие в училищата и детските градини, съгл. Чл.188 и 189 от ЗПУО, чл.132 от Наредбата за приобщаващото образование, подпомагат в значителна степен работата с деца и ученици със СОП. Оказва се педагогическа, психологическа и логопедична подкрепа за преодоляване на трудности в обучението, процеса на учене и комуникацията в учебна среда, включително осъществяване на взаимодействие с родителите. Организиран се занимания по интереси в училищата и детските градини чрез различни организационни педагогически форми, клуб, състав, ансамбъл, секция, отбор и др. Децата и учениците се включват в организирани обучителни, творчески, възпитателни, спортни и туристически дейности през ваканциите. Има добра координация между специалистите и учителите, работи се в екип. Своевременно и адекватно се разпознават ученици, затрудняващи се с усвояването на материал, изоставящи, социално депривирани, деца в риск, деца с изявиени дарби. В повечето случаи родителите оказват нужното съдействие и откликват при необходимост. При нужда Екипът за подкрепа за личностно развитие си съдейства с други институции и външни специалисти.

Досегашната работа и натрупания опит при провеждането на цялостния образователно-възпитателен процес показва и някои проблеми в обучението на децата и учениците със СОП, които трябва да се преодолеят, за да бъде подкрепата на личностното им развитие по ефективна:

Проблеми, свързани с осигуряването на подходяща физическа среда: Проблемите са свързани с ранното оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения, поради липса от логопед, социален работник и ресурсен учител в училище - организирането на обучение за прилагане на скрининг-тест за определяне на обучителни затруднения на деца от 3 год. до 3 години и половина, би било ефективна мярка в тази посока;

- Познаването на езика като важна предпоставка за ефективно обучение – акцент върху обучението по български език, не само за деца, чийто майчин език не е български, но и за останалите деца, които срещат видими затруднения в боравенето с езика;
- Недостатъчен брой обучени учители;
- Недостатъчно финансиране за назначаване на специалисти за обща и допълнителна подкрепа на децата;
- Необходимост от психолог в ежедневната работа с децата;
- В условията на многобройните групи, в които се интегрират децата със СОП е затруднена индивидуалната работа, особено в случаите, когато детето е с множество тежки увреждания;
- Целодневният престой на децата с тежки увреждания е предизвикателство за тях и останалите – възможност за гъвкави решения, при добро партньорство с родителите;
- За подобряване на дейностите за допълнителна подкрепа и личностно развитие на учениците със СОП е необходимо да бъдат осигурени по-модерни дидактически материали и съвременни технически средства;
- Сградите на повечето детски градини и училища на територията на Община Ямбол, не разполагат с достъпна архитектурна среда - рампа за достъп до централния вход и асансьор, неприспособени са стълбищата и сервизните помещения за децата с увреждания; достъпът до горните етажи на училището е невъзможен поради липса на асансьор;
- Някои от детските градини не разполагат със свободни помещения, които да се използват за дейностите по предоставяне на общата и допълнителната подкрепа за личностното развитие на децата;

Подкрепа за личностно развитие в детски градини и училища /съгласно чл. 178, ал. 1 от ЗПУО/ включва:

• **Допълнителни модули за деца, които не владеят български език:**

- В ДГ "Пролет" има 358 деца, които не владеят български език. Във връзка с разпоредбите на чл.11, ал.1 и 2 от Наредба №6/11.08.2016г. за усвояването на българския книжовен език, осемнадесет от учителите в детската градина имат по два часа допълнителни модули по образователно направление „Български език и литература“;
- В ДГ „Червената шапчица“ учителките от съответните групи провеждат индивидуални занимания по „Български език и литература“ с децата, невладеещи езика;

- В ДГ „Пламъче“ през учебната 2023/2024г. се организират допълнителни модули за индивидуална работа по образователно направление „Български език и литература“, които се отбелязват в дневника на групата;
- За учениците, за които български език не е майчин в ПГЛПЕХТ гр. Ямбол се провеждат допълнителни часове по български език и литература, извън задължителните.
- В ОУ „Й. Йовков“ – в подготвителните групи 5 и 6 години се изучава допълнително 2 часа (ситуации) по български език и литература, съгласно Наредба №6/11.08.2016г. за усвояването на българския книжовен език; За учениците от начален етап, които срещат затруднения в овладяването на българския език (по преценка на класните ръководители) се провеждат допълнителни консултации по български език и литература извън графика за редовните консултации. Отразяват се в дневника на класа; С решение на педагогически съвет, във всички часове, по всички учебни предмети, учителите работят активно като използват индивидуален и диференциран подход и чрез практическо ориентиране на знанията за пълноценното усвояване на българския език.
- ОУ „Д-р П. Берон“ - реализира дейности за преодоляване на обучителни трудности чрез сформирани на групи по следните предмети: български език и литература, математика, човекът и природата, биология и здравно образование, химия и опазване на околната среда. За осигуряване интегрирано предучилищно образование се работи по Национална програма „Развитие на системата за предучилищно образование сформирани са 3 групи по 8 деца.
- **Грижа за здравето чрез гарантиране на достъп до медицинско обслужване и програми за здравно образование и здравословен начин на живот**
 - За здравето на децата и учениците се грижи един лекар –училищно и детско здравеопазване и 33 медицински специалисти.
 - Във всички детски градини и училища на територията на община Ямбол има осигурени здравни кабинети. Здравните кабинети са обзаведени съгласно изискванията на Наредба № 3 от април 2000 г. за здравните кабинети в детските заведения и училищата на Министерството на здравеопазването.
- **Логопедична работа**
 - В ДГ „Пламъче“ и ДГ „Слънце“ функционират логопедични кабинети, обезпечени със специалист „логопед“.
 - В ДГ „Билияна“ остана един от 2 логопедични кабинета – работи само единия корпус.
 - В ДГ „Пролет“ също има на разположение 2 кабинета за логопедична работа.
 - В ДГ „Червената шапчица“ функционира логопедичен кабинет, обезпечен със специалист „логопед“. Осигурена е обща подкрепяща среда за 8 деца с обучителни трудности.
 - В ДГ „Радост“ и ДГ „Валентина“ разполагат с логопедични кабинети, които се използват от специалисти на Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование /РЦПППО/.

- В ДГ „Щастливо детство“, до момента няма обособени логопедични кабинети, ползва се логопед от РЦПППО.

Деца и ученици в риск

Ресурсите за подкрепа, които имат училищата, в които децата и учениците са от малцинствен произход и от социално слаби семейства не са достатъчни на фона на нарастващите социални проблеми на семействата. Училището е изправено пред необходимостта, ежедневно да мобилизира усилията си да задържа децата и учениците, да ги мотивира за учене, да предоставя социална помощ, да търси съдействие отвън. Работи се трудно поради липса на заинтересованост и контрол от страна на родителите им.

Очертават се сериозни проблеми по:

- задържане на учениците в училище;
- опазване живота и здравето на учениците;
- проблемното поведение на някои от учениците;
- мотивация за учебен труд;
- опазване на материално – техническата база;
- разширяване диалога и взаимодействията на училището със социалното обкръжение и родителите.

Отпадането на ученици от училище е не само социален, но и педагогически проблем. Причините за това в семейната среда, в мотивацията на учениците за учебен труд, в слабия стремеж за личностна реализация в училищната среда. Училището, като средище, което събира на едно място голям брой деца трябва да осигури непосредствена възможност за превенция, интервенция при възникване на криза, за специализирана подкрепа или за бързо организиране на такава, при създадена се необходимост.

Дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение на учениците в Община Ямбол се осъществява от **Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните /МКБППМН/ и Превантивен информационен център /ПИЦ/.**

МКБППМН реализира социално - превантивна и корекционна дейност съвместно с инспекторите от Детска педагогическа стая при РУ на МВР – гр. Ямбол, отдел „Закрила на детето“ при ДСП – гр. Ямбол, Комплекса за социални услуги за деца и възрастни, органите на образованието, Общинският съвет по наркотични вещества, както и с други институции и организации на територията на Общината, имащи отношение по проблемите на подрастващите.

Осъществени дейности на МКБППМН при Община Ямбол за 2024 година:

- **"Свят без насилие и тормоз. От нас зависи!"** - под това мото премина информационната кампания, посветена на Световния ден за борба с кибер тормоза и Денят на розовата фланелката, които се отбелязват през месец февруари. По време на кампанията се проведе среща с ученици от различни възрасти, като акцент на срещите бе, проблемът с насилието и тормоза сред подрастващите, разговорно бе за причините и последствията от подобно поведение. Децата от доброволческия клуб "Приятел на МКБППМН" взеха активно участие при разпространяването на информационни материали;

Членове на Комисията, доброволци от клуба "Приятел на МКБППМН" и деца с наложени възпитателни мерки, взеха участие в заниманията на арт-ателието към Центъра, като се включиха в изработването на мартенички;

- **"Транспортен травматизъм"** – бяха обучени младежи, относно поведението на пътя и повишаване на транспортната култура;
- **"Агресията не е начин на справяне с проблема"**- и през настоящата 2024 г., беседите по проблема – агресия и насилие сред подрастващите продължиха. По време на срещите ни с деца, бяха дискутирани и казуси от практиката на Комисията. Кореспондиращи с проблематиката от ежедневието на подрастващите;
- **"Запознаване със ЗБППМН"** – беседи с ученици от среден и горен курс на обучение;
- **"Страната на здравето";**
- **„Пролетен Турнир по плуване“;**
- МКБППМН е партньор при провеждането на **Турнир по стрелба с традиционен лък „Диана“**, организирано от община Ямбол и е посветен на Деня на град Ямбол – „Свети дух“ 24.06.2024 г. От средствата на Комисията са закупени награди за участниците;
- провеждане на **ВЕЛОПОХОД „НЕЗАВИСИМОСТ“**, организирано от община Ямбол. От средствата на Комисията са закупени подкрепителни закуски и вода;
- МКБППМН е партньор при провеждането на **Трети национален ученически фестивал по утринна гимнастика „Ямбол 24“**, организирано от община Ямбол. От средствата на Комисията са закупени подкрепителни закуски и вода;
- Провеждане на **Коледен турнир по народна топка „Ямбол 24“**. От средствата на Комисията са закупени награди за участниците;
- **Коледен турнир по плуване „Ямбол 24“** - От средствата на Комисията са закупени награди за участниците;
- **„Кук-арт творческа работилница“** - Обществени възпитатели и децата от доброволческия ни клуб „Приятел на МКБППМН“ участваха в изработването на сувенирни кукерски маски;
- „За да има и Утре!“ – за поредна година под това мото се проведе информационна кампания, посветена на Международния ден за борба с наркоманиите. Нейни организатори отново бяха: община Ямбол, Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните със своя доброволчески клуб „Приятел на МКБППМН“, подкрепени от партньорите: Регионално управление на образованието, училища, Детска педагогическа стая при Районно управление – Ямбол, Областна дирекция на МВР – Ямбол. По време на информационната кампания бяха проведени мероприятия като: арт-работилници за по-малките, а децата от доброволческия клуб „Приятел на МКБППМН“ разпространяваха информационни материали, подготвени от Комисията. Бяха проведени беседи с ученици по проблема с употребата на упойващи вещества на тема „Утре може да бъде късно“;
- По повод началото на **учебната 2024/2025 година**, Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните при община Ямбол инициира дейности под мотото - **„Аз, Ти, Ние и нашата безопасност“**. В

тази връзка бяха проведени беседи с ученици от начален курс. Традиционно от средства на Комисията бяха подготвени учебни програми за децата от първите класове, дигляна за родители, в която се акцентира върху пътната безопасност. За всички първокласници бяха закупени и книжки с български народни приказки, които станаха част от подаръчния пакет на Общината за първия им учебен ден. Възпитатели и децата от доброволческия клуб „Приятел на МКБППМН“ участваха в изработването на сувенирни за всички деца от първите класове;

- Съгласно ангажиментите си по организиране социално-превантивната дейност на територията на Общината, Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните при община Ямбол инициира мероприятия под надслов: **„Информирани днес - сигурни утре!“**, посветени на Европейския ден за борба с трафика на хора. На педагогическите съветници от училищата бяха раздадени информационни материали - с информация по проблема – трафик на хора, които от тяхна страна бяха разпространени сред децата от учебните заведения. Членове на Комисията бяха поканени в някои училища, където се проведеха срещи и дискусии по проблема;
- По повод Световния ден на добротата /13 ноември/, Денят на толерантността /16 ноември/ и Денят на християнското семейство /21 ноември/ МКБППМН при Общината организира информационна кампания под мотото: **„Доброто винаги цени и в сърцето го носи!“**. Подготвените информационни материали бяха разпространени чрез педагогическите съветници в училищата. В някои от училищата, членове на Комисията и обществени възпитатели към нея, проведеха беседи, по време на които бе разговаряно по проблеми, касаещи взаимоотношенията между децата, за начините и възможностите за решаване на конфликтни ситуации, както и за общочовешките ценности. Включени бяха и деца от доброволческия ни клуб „Приятел на МКБППМН“, които организираха в своите класове дискусии на тема- **„Доброта, толерантност, приятелство – имаме ли нужда от тях?“**;
- **„Безопасна, весела и уютна коледа“**. Проведеха се срещи от страна на обществените възпитатели с ученици. По време на срещите бяха дискутирани проблеми, касаещи използването на пиротехнически изделия. В информационната кампания се включиха и деца от доброволческия клуб „Приятел на МКБППМН“. Това е начин подрастващите да бъдат информирани за рисковете от употребата на пиротехнически средства, както и възможностите за предпазване. На 18.12.2024 г. беше реализиран „ Око на художник, душа на поет“ – образователен спектакъл, „Летящият рицар“ – куклен форум театрален спектакъл против насилието в училище и младежко парти;
- Реализация на музикално- поетичния спектакъл „Любов, пламък бял...“, с цел превенция на зависимостите при младите хора и снижаване нивото на агресия, **под мотото: „ИЗКУСТВОТО ЗА СОЦИАЛНА ПРОМЯНА“**.

Във връзка с чл.174 ал. 1 от ЗПУО подкрепата за личностно развитие на децата и учениците се осигурява от институциите в системата на предучилищното и училищното образование съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги.

Социалните услуги за деца и лица на територията на община Ямбол, извършващи превантивна, диагностична, рехабилитационна, корекционна и ре-социализираща работа с деца и ученици, педагогическа и психологическа подкрепа и прилагане на програми за подкрепа и обучение за семействата на децата и учениците с увреждания /дейности, които се съдържат в чл. 49, ал. 1, т. 3, 5 и 6 от ЗПУО/, са следните:

ЦЕНТЪР ЗА ОБЩЕСТВЕНА ПОДКРЕПА „УСМИВКА“

Център за обществена подкрепа гр. Ямбол е разкрит през 2007 г. по Проект "Разкриване на център за обществена подкрепа за деца и семейства в риск", с финансовата подкрепа на Европейския съюз по програма ФАР 2004, Договор № BG 2004/016-711.01.02-1.31 "Деинституционализация посредством предоставяне на социални услуги за рискови групи", изпълняван от Община Ямбол.

Със Заповед № РД 01-16/08.01.2009 г., Центърът е разкрит, като държавно делегирана дейност, при утвърден капацитет и към настоящия момент – 50 потребители, деца и техните семейства.

Екипът на Център за обществена подкрепа осъществява специализирана подкрепа за всички свои потребители – деца и непълнолетни, техните родители и обгрижващи близки. Основна цел е подобряване качеството на живот на децата в семействата и социалната среда. Чрез предоставяне на специализирани, качествени социални услуги, които отговарят на потребностите, се реализира достъп за всички деца, в т.ч. деца в риск и техните семейства, родители, осиновители, лица полагащи грижи за деца, приемни семейства и кандидат осиновители. Ползването на социални услуги, дава възможност да се помогне на деца и семейства, за включване в обществения живот,

Услугите насочени към деца от 0 – 18 години и семействата им, както и на деца в риск от 0 – 18 години.

При капацитет от 50 места, децата са основни потребители, като едновременно се работи и с родителите им.

Специалистите предоставящи социални услуги са : управител, социални работници, психолози, педагог, логопед, технически сътрудник и хигиенист. Служителите имат необходимото образование и квалификация за предоставяне на социални услуги.

За разглежданият период работните случаи са 166 броя, от които :

- Информирание и консултиране – /деца и родители / 1541 броя консултации;
- Застъпничество и посредничество 29 броя /деца и лица/;
- Терапия – 749 броя консултации /деца/;
- Обучение и придобиване на умения – 927 броя консултации /деца, родители и кандидат-осиновители/;

През разглежданият период, прекратените случаи са 103, а новопостъпилите са 98. Според заложените цели в Индивидуалният план и Оценка на потребности са краткосрочни и дългосрочни. След изтичане срока на направляващия документ, или постигане на заложените цели, при необходимост от продължаване на работата и съгласие от страна на потребителя, случая може да бъде преразгледан, а срока удължен. Изготвените Предварителни оценки на потребности за ползване на социална услуга са 141 броя.

Средно месечно за отчетната година, през Център за обществена подкрепа "Усмивка" са преминали около 150 случаи. Потребителите с които най-често се работи са деца от аутистичния спектър, деца с психични разстройства/травми, деца/родители жертва на насилие.

Оценката, която ползвателите на ЦОП поставят, в резултат от направена анонимна анкета, е отлична. Потребителите, споделят, че намират обстановката за приятна, ведра, близка до семейната. Оценката за работата на специалистите също е висока. По информация от анкетираните, за дейността на ЦОП и работата на екипа, може да се получи информация, най-често, като препоръка от ползвател, чрез личен лекар, педиатри, учители, интернет и други.

Социалната услуга, предоставя комплекс от дейности за повишаване благосъстоянието на децата и техните семейства в общината. Залаганите цели, при работа с потребителите са, подобряване на физическото и психическо здраве на децата, както и подкрепа на семействата.

ДНЕВЕН ЦЕНТЪР ЗА ДЕЦА И МЛАДЕЖИ С УВРЕЖДЕНИЯ "ДЪГА"

Дневен център за деца и младежи с увреждания е разкрит от 01.01.2009 г. със Заповед № РД 01-17/08.01.2009 г. на Изпълнителния Директор на АСП към МТСП, с капацитет 30 места. Намира в сградата на Комплекс за социални услуги за деца и възрастни (КСУДВ) – град Ямбол. Социалната услуга заема два етажа, като на първи етаж се намират, кабинет за семейно консултиране, кабинет на педагог, зала по психомоторика, зала за ЛФК, тренинг зала и санитарен възел. На втория етаж са разположени кабинет на психолог, кабинет на логопед, зала за рехабилитация, зала за игрова терапия, зала за занимателна терапия, стая за отдых, медицински кабинет, трапезария, санитарен възел с душ и съблекалня за момчета, санитарен възел с душ и съблекалня за момичета, санитарен възел за персонала. Кабинетите и залите за работа с потребителите са обзаведени с необходимите мебели и съоръжения за провеждане на цялостен и непрекъснат работен процес. Осигурени са самостоятелни помещения за индивидуални консултации, групови занимания, кабинети за оперативки, обучения и тренинги на персонала. Сградата е снабдена с външен и вътрешен асансьор, има двор с обособени кътове за игра и отдых. Социалната услуга е на общински ниво, за удовлетворяване на потребностите на населението в общината.

ДЦДМУ предоставя комплекс от социални услуги в общността. Дневно обслужване на потребителите, свързано с предоставянето на храна и задоволяване на ежедневните социални, здравни и рехабилитационни потребности, както и развиване на умения за организиране на свободното време и социално взаимодействие. Социалната услуга е алтернативна форма на грижа за децата и младежи с увреждания, която чрез предоставяне на психологическа, логопедична и педагогическа професионална подкрепа насърчава потребителите, да развият своя потенциал, съобразено със специфичните им индивидуални възможности.

Извършвани дейности, в съответствие с услугите по чл. 15 от ЗСУ:

- дневна грижа – 27 бр.;
- информиране и консултиране – 27 бр.;
- застъпничество и посредничество – 10 бр.;
- терапия и рехабилитация (само терапия) – 27 бр.;
- обучение за придобиване на умения – 27 бр.;
- подкрепа за придобиване на трудови умения (за младежи над 16-годишна възраст) – 3 бр.

Целодневна или полудневна услуга, според индивидуалните потребности и здравословното състояние на детето. Обучение във всекидневни умения и дейности от ежедневието, според индивидуалните възможности на детето. Дейности насочени за превенция на социалната изолация, работа за подобряване на социалната интеграция на детето и семейството. Осъществяване на педагогическо консултиране, логопедична терапия, психологическо консултиране. Специалисти предоставят на потребителите – терапия, рехабилитация и медицинска грижа. Социален работник, работи по заложените цели в Индивидуалния план за грижи, на потребителите и техните семейства. Осигурено е хранене по време на престоя в Дневния център, в зависимост от нуждата на потребителя и желанието на родителите / настойниците – закуска, подкрепителна закуска, обяд, следобедна закуска. Услугата предоставя транспорт на потребителите при необходимост.

Целева група на предоставяните дейности за подкрепа на деца с трайни увреждания и деца с тежки множествени увреждания с над 90 % ВСУ с ЧП, в невъзможност за самообслужване, е от 2 до 18 години. Чрез тези дейности се цели да се осигурят на потребителите условия за обслужване, отговарящи на ежедневните и рехабилитационните им потребности, както и на потребностите им от организация на свободното време, с цел социално включване и превенция на настаняването им в специализирана институция.

Потребителите се подпомагат от специалисти в обучението им в социални умения, умения от ежедневиия живот, умения за самообслужване и общуване.

ЦЕНТЪР ЗА СОЦИАЛНА РЕХАБИЛИТАЦИЯ И ИНТЕГРАЦИЯ /ЦСРИ/

ЦСРИ - гр. Ямбол е делегирана от държавата дейност с капацитет 41 ползватели. Разкрит на територията на гр. Ямбол със Заповед № РД 01-289/28.03.2007 г. на Изпълнителен Директор на АСП с капацитет 30 места от 01.01.2007г., завишен със Заповед № РД 01-220/28.01.2011 г. на 41 места от 01.01.2011 г. От 1 септември 2012 г. с решение на Общински съвет Ямбол ЦСРИ е включен в структурата на Комплекс за социални услуги за деца и възрастни - гр. Ямбол.

Център за социална рехабилитация и интеграция е комплекс от социални услуги, чиято цел е подкрепа на индивидуалното развитие, поддържане и придобиване на нови способности и самостоятелност на лица с различни вид и степен на увреждане, както и подкрепа на лица от различни рискови групи, чрез целенасочени дейности за интеграция и превенция на социалното изключване.

Потребители на социалната услуга са деца и пълнолетни лица в риск от социално изключване, както и техните близки:

- Деца и пълнолетни лица с различни видове увреждания, емоционално - поведенчески проблеми и девиантно поведение, нарушения в развитието;
- Деца и пълнолетни лица с различни форми на зависимост;
- Деца и пълнолетни лица жертви на различни форми на насилие и експлоатация;
- други.

Децата и пълнолетните лица ползват дейностите и програмите (индивидуални или групови) почасово – всеки ден или няколко пъти в седмицата/месеца в зависимост от индивидуалните им потребности.

Услугата ЦСРИ включва разнообразни консултативни, терапевтични и рехабилитационни дейности, насочени към създаване, поддържане и разширяване на социалните умения, както и обучение за водене на самостоятелен начин на живот.

Терапевтичните, консултативните и рехабилитационните дейности се осъществяват от специалисти – социални работници, психолог, логопед, трудотерапевт, педагог, рехабилитатор и медицинска сестра, които съдействат и подкрепят децата, родителите им и разширения семеен кръг посредством индивидуални и/или групови занимания.

Чрез предоставяните социални услуги в ЦСРИ се цели преодоляване на проблемите в личностното развитие на децата, както следва:

- Индивидуална и групова занимателна терапия включваща дейности насочени както за личностното израстване на децата, така и за тяхната социална адаптация и вградимост. Развиване, възстановяване, трениране на двигателни, познавателни,

сетивни умения. Формиране на морално-волеви качества – активност, търпение, последователност, постигане на цел, толерантност и др. Чрез действие и опит се формират социо-комуникативни умения: умения за работа в група – общуване и социално взаимодействие, развиване на способностите за интерперсонално отношение между децата; емоционално себеизразяване и освобождаване, личностно осъществяване, творческо преживяване.

- Обучението за придобиване на умения цели формиране на умения за самостоятелно функциониране в ежедневието на деца и лица, разширяване на знанията и опита, повишаване на личностната автономност и социална интеграция.
- Логопедичната терапия цели преодоляване затрудненията във формирането и развитието на речта, преодоляване на артикулационните нарушения, повишаване на комуникативните умения, развитие на моторика /фина и груба/, фонематичен слух, подобряване и развитие на писмена и четивна техника. Чрез различни техники и прийоми се преодоляват проблемите свързани с граматически правилният строеж на изречението, темпа, ритъма и плавността на речта /при заекване, запъване, прекалено бързо или прекалено бавно говорене/, овладяването на процесите писане, четене, смятане и се постига възстановяване на езиковата система при децата.
- Психологическата подкрепа се реализира чрез консултиране и различни терапевтични дейности, съобразно индивидуалните потребности на децата и семействата им, ползващи услугата. Насочена е към подобряване на психо-емоционалното състояние, изграждане на устойчивост при наличие на постигнати резултати. Тя е изключително важна при децата за правилно формиране на личността, развитие на социална функция. Въведението на личността към консултативния процес има за цел, изграждане на хипотеза за произхода на проблемите, а след това - в корекцията на психо-емоционалното и физическото състояние, в контекста на общите цели. На по-късен етап от процеса - да се консолидират резултатите, постигнати от подготовката на децата за самостоятелност и независим живот.
- Рехабилитацията в ЦСРИ включва дейности, които се извършват съобразно с препоръките дадени от ОПЛ и лекуващи специалисти отразени в медицинската документация представена от потребителите. Дейността се провежда с деца с временни травми, хронични заболявания и трайни увреждания индивидуално и групово от рехабилитатори, като се цели: психо - емоционална стабилизация на децата, оптимално възстановяване на опорно двигателния апарат и възстановяване и поддържане в добро състояние на всички жизнени функции.
- Работа с родители на деца с проблеми в развитието – чрез специализирани консултации със специалистите от служителите на ЦСРИ, родителите се подкрепят за справянето с практическите проблеми при отглеждането, възпитанието и обучението на техните деца. Дават се препоръки, за мерки и подкрепа в домашна среда.

Център за социална рехабилитация и интеграция към Комплекс за социални услуги за деца и възрастни разположен на първи етаж – крило запад. Има обособени следните помещения за работа с потребителите - кабинет на социалните работници, зала за игрова терапия, кабинет на логопеда, кабинет на психолога, зали за ЛФК, зала за занимателна терапия, зала за функционална трудотерапия и рехабилитация на потребители със сензорни дефицити, компютърна зала, три санитарни възли и офиси. Всички те са оборудвани с необходимите мебели и пособия за работа с потребителите. Съобразени са с изискванията от Наредбата за качество на социалните услуги.

Във връзка с поставените цели за подкрепа на децата в пълноценното им развитие акцент през 2024 г. бе поставен върху:

- Работа с детето според неговите потребности и възможности за благоприятно повлияване на личностното му развитие:
 - Да се създаде включваща, приемаща и стимулираща развитието среда, при отчитане на рисковите фактори;
 - Да се създадат оптимални условия за корекционно-компенсаторна и интеграционна работа с децата потребители на услугата;
 - Да се съдейства за развитие на потенциала на децата с увреждания и възможностите им за социална интеграция;
 - Да се съдейства за придобиване и развитие на полезни навици и умения и постигане на личностна и социална автономност.
- Оказване подкрепа родителите на децата, както за подобряване на родителските им умения, така и за по-добри постижения в рехабилитационните и терапевтичните дейности;
- Подкрепа на деца - повишаване на личен и социален опит и преодоляване на проблемите породени от трайното настаняване / отглеждане в институции, за реинтеграцията им и създаване на подходяща среда, близка до семейната, за придобиване на умения за самостоятелен живот.

Реализирани дейности по заложените цели през 2023 и 2024 г.

- Провеждани са индивидуални рехабилитационни, терапевтични и консултативни дейности с децата потребители на услугата;
- Провеждани са групови рехабилитационни и терапевтични занимания с децата потребители на услугата;
- Провеждани групови дейности с децата по програма „Социална рехабилитация“.

За периода от **01.01.2023 г. - 31.12.2023 г.** в Център за социална рехабилитация и интеграция към КСУДВ, гр. Ямбол са ползвали социални услуги хора с трайни увреждания / деца и пълнолетни лица / - физическа, психическа, интелектуална и сетивна недостатъчност, която при взаимодействие с обкръжаващата ги среда би могла да възпрепятства тяхното пълноценно и ефективно участие в обществото равноправно с останалите.

- с Предварителни оценки на потребностите от СУ, издадени от ДСП, Ямбол 17 потребители/ пълнолетни лица с увреждания/;
- за 24 пълнолетни лица с увреждания са сключени на основание чл.42 от ППЗСУ Анекси към Договорите за предоставяне на социални услуги;
- приети с Предварителни оценки на потребностите на дете от СУ, издадени от ДСП, Ямбол са 7 деца с увреждания.

За периода от **01.01.2024 г. - 31.12.2024 г.** в Център за социална рехабилитация и интеграция към КСУДВ, гр. Ямбол, 138 потребители са ползвали социални услуги, от които 89 деца и 49 пълнолетни лица, оказана е подкрепа и на семействата на потребителите. хора с трайни увреждания / деца и лица / - физическа, психическа, интелектуална и сетивна недостатъчност, която при взаимодействие с обкръжаващата ги среда би могла да възпрепятства тяхното пълноценно и ефективно участие в обществото равноправно с останалите.

- с Предварителни оценки на потребностите от СУ, издадени от ДСП, Ямбол 19 потребители/ пълнолетни лица с увреждания/;

- за 21 пълнолетни лица с увреждания са сключени на основание чл.42 от ППЗСУ Анекси към Договорите за предоставяне на социални услуги;
 - приети с Предварителни оценки на потребностите на дете от СУ, издадени от ДСП, Ямбол са 50 деца с увреждания;
 - с Направления за ползване на СУ, издадени от ДСП, Ямбол са приети 14 деца с увреждания.
- Приключени договорни отношения с 67 потребители – деца и пълнолетни лица.

Посредством подкрепящите дейности в ЦСРИ се подобряват комуникативните умения, психо-емоционалното състояние на потребителя, обогатяват се знания и умения за човека и заобикалящата го среда, повишава се личен и социален опит. За периода 01.01.2024 г. – 31.12.2024 г. общия брой ползвали социални услуги са 138 потребители, като приключените отношения са 67 деца и пълнолетни лица. Причина за приключването на работните случаи са, изтекли договорни отношения, постигнати резултати по целите заложи в ИПП и получени заявления от родители с посочени семейни причини и промяна в обстоятелствата.

В Рехабилитация са включени 70 деца и 33 пълнолетни лица в 2751 сесии. Проведени са лечебни програми, извършвани на място в ЦСРИ. Консултирани са родителите на децата включени в подкрепящата дейност за мерки в домашна среда.

Децата включени в терапевтични дейности - за създаване и развитие на умения в ежедневните дейности, чрез действие и опит постигане на личностното развитие – деца;

- Децата включени в обучение за придобиване на умения - 8 деца и 12 пълнолетни лица в 712 сесии;
- Включени в логопедична терапия – 17 деца и 12 пълнолетни лица в 952 сесии, за повишаване на комуникативните умения, работа с родителите на децата и указания за изпълнение на задачи в домашни условия.
- Психологическа подкрепа - 2 деца и 7 пълнолетни лица в 180 сесии, при които се работи за преодоляване на психо-емоционални проблеми, разстройство в развитието в училищната и семейната среда. Оказване на психологическа подкрепа и на родителите за повлияване състоянието на децата.

При работата с децата и семействата им в ЦСРИ, стои предизвикателството - родителите да бъдат по-мотивирани и по-активни в работния процес чрез, който специалистите осигуряват специфичните потребности и подкрепа за личностното развитие на децата. Целева група са деца и лица с различни видове увреждания и близкото им социално обкръжение, емоционално – поведенчески проблеми, девиантно поведение, нарушения в развитието, деца и лица с различни форми на зависимост, жертви на насилие и експлоатация и други.

ОБЩНОСТЕН ЦЕНТЪР – ЯМБОЛ ЗА ИНТЕГРИРАНО ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ЗДРАВНО-СОЦИАЛНИ УСЛУГИ НА ДЕЦА И СЕМЕЙСТВА

До 30.09.2024 г. Община Ямбол реализира дейности по Проект „Бъдеще за децата в Община Ямбол“. Дейностите по проекта са насочени към подобряване на качеството на живот на децата от уязвимите групи и насърчаване на тяхното социално включване, чрез предоставяне на социални и интегрирани здравно-социални услуги, включително в домашна среда, за деца в нужда и техните семейства. За периода на действие на проекта бяха обхванати общо 256 деца и техните родители.

НАСОКИ ЗА РАЗВИТИЕ

Закона за предучилищното и училищното образование и стандарта за приобщаващото образование промени и принципа на подкрепа, като ресурса на училищата се пренасочи към подобряване на училищната среда, която да гарантира подкрепа на всяко дете, така че реална подкрепа да получат не само децата със СОП, но и деца, които не владеят български език, деца в риск, деца с изяви способности и таланти. Целта на приобщаващото образование е ранна превенция на обучителните трудности и оценяване на риска от такива. Това предполага сформиранието на екип от специалисти по превенция, в който са включени педагогически специалисти, ученически съвет и родители. Този екип определя степента и типа на подкрепа - обща или допълнителна на базата на направения анализ и събраната информация за всички ученици.

Отрицателни проявления:

- увеличаване броя на учениците от ромски произход, чийто майчин език не е българския език, което е причина те да не разбират и усвояват изучаваните учебни предмети. Родителите на тези ученици не могат да им окажат помощ при писане на домашните работи и при подготовката на уроците за следващия ден;
- честото движение на учениците в други училища, поради различни причини;
- увеличаване на броя на децата, които се отглеждат от близки и роднини. Част от учениците временно пребивават в чужбина, заедно със своите родители и след това по-трудно се адаптират към училищната среда;
- нарастване броя на децата с проблеми в развитието, с говорни затруднения и деца със СОП, което изисква назначаване на специалисти – логопед, психолог и ресурсен учител на място в детските градини и училища.

Положителни проявление:

- училището осигурява среда, в която учениците могат да си сътрудничат, да се конкурират, да възпитават у себе си онези умения, които ще ги направят социално адаптивни и способни да се впишат в общността;
- приобщаващото образование е предпоставка образователната система да отговори на възникналите нужди от подкрепа по бързо, гъвкаво и ефективно;
- материалната база се поддържа във функционално състояние и непрекъснато се обновява; ползване на познавателни книжки, учебници;
- повишаване броя на децата, обхванати в целодневна организация на учебния ден;
- осигурен транспорт, столово хранене и медицински грижи;
- свободен избор и достъп на вида, формата и начина на реализация на децата и учениците;
- удовлетворяване интересите и потребностите на децата в свободното им време;
- разработване и участие в проекти, развиващи способностите и компетентностите на децата и учениците;
- стимулиране творческата изява на децата чрез организиране на конкурси, състезания, изложби, такива дейности, в които детето участва, водено от вътрешно убеждение и интереси – концерти, спектакли, експедиции, игри и др.;
- създаване на условия за участия в общински, областни, национални и международни конкурси, състезания, олимпиади, фестивали;
- усъвършенстване на екипната работа между учителите, преподаващи на ученици със СОП и другите специалисти /педагогически и непедагогически/ с цел задоволяване на индивидуалните потребности на всеки ученик;
- подпомагане кариерното ориентиране на учениците и започване на работа;
- поощряване с морални и материални награди изяви ученици, участвали в училищни и извънучилищни мероприятия;

- обогатяване на библиотечния фонд на училището – гарантиране на достъп до необходимата им информация и до глобалната мрежа.

Предизвикателства и възможности

Законът за предучилищното и училищното образование прави разграничение на видовете подкрепа за личностно развитие на обща и допълнителна.

Предизвикателства пред осигуряване на общата подкрепа

Училището, като институция, самостоятелно разработва и прилага цялостни политики за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, за изграждане на позитивен организационен климат, за утвърждаване на позитивна дисциплина и развитие на училищната общност, които се базират на идеите и принципите на приобщаващото образование. Общата подкрепа касае работата с деца и ученици, които срещат трудности в ученето, със специалните образователни потребности или други уважителни причини, както и деца и ученици, с проблемно поведение в училище, които тенденциозно нарушават правилата или не ценят училището като институция.

Основно предизвикателство пред осигуряване на общата подкрепа е нуждата навреме да се идентифицират и разпознаят трудности в ученето при децата и учениците. По този начин учителят може да реагира своевременно при първите признаци на затруднения в ученето на всяко дете, както и да отдели допълнително внимание на децата, които се развиват в конкретна област на знанието, спорта или изкуствата, така че те да разгърнат максимално своя потенциал.

Предизвикателства при оказване на общата подкрепа на личностното развитие на учениците:

- обмяна на добри практики между учителите и специалистите от ОДК – Ямбол;
- определяне на конкретни мерки за обща подкрепа само за отделни ученици;
- подобряване на партньорството с родителите;
- необходимост от достатъчен финансов ресурс за обезпечаване на общата подкрепа.

Общата подкрепа за личностно развитие се основава на анализа на информацията и наблюдението на обучението и развитието на всяко дете и ученик: знания, умения, отношения; силни страни и индивидуални нагласи по отношение на ученето; наличие на възможни рискови фактори; данни от диагностиката за училищна готовност; входно ниво по учебните предмети, ученическо портфолио и др. Това ще даде възможност да се достигне до всяко дете и ученик и да бъде подкрепен процеса на обучение и разгръщането на неговия потенциал.

Възможности за осигуряване на обща подкрепа

Общата подкрепа за личностно развитие, която се осигурява от детските градини, училищата и центрове за подкрепа на личностно развитие включва:

- екипната работа между учителите и другите педагогически специалисти;
- допълнително обучение по учебни предмети при условията на този закон;
- допълнителни модули за деца, които не владеят български език;
- допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове;
- консултации по учебни предмети;
- кариерно ориентиране на учениците, осъществявано със специалисти по кариерно ориентиране в ОДК - Ямбол;
- осигуряване на дейности за занимания по интереси;
- библиотечно-информационно обслужване, чрез обогатяване книжния и картографски фонд и разширяване на достъпа до информация;
- грижа за здравето на учениците чрез осигурен лекарски кабинет и здравно лице;
- осигуряване на добри битови условия в общежитие за учениците от други населени места;
- поощряване на учениците с морални и материални награди;
- осъществяване на успешни дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
- ранно оценяване на потребностите чрез входните нива по предмети и превенция на обучителните затруднения, чрез дейности за тяхното преодоляване;
- логопедична работа.

Предизвикателства пред осигуряване на допълнителна подкрепа

- осигуряване на средства за специалисти - ресурсен учител, логопед и психолог;
- своевременно идентифициране на деца и ученици, за които има индикации, че са деца в риск, за да получат специализирана подкрепа;

- привличане на родителите като партньори за реализиране на поставените цели и мотивирането им за сътрудничество за подпомагане и облекчаване на психологическия климат в семейството;
- прогнозиране на приблизителния брой на децата със СОП чрез анализ на показателите от предходните години;
- осигуряване на средства за отпускане на допълнителни еднократни стипендии на учениците в риск от 12-ти клас по повод завършване на средното образование и бала на випуска.

Предизвикателство за екипа за подкрепа за личностно развитие в училището е да се извърши:

- идентифициране на силните страни на ученика, затрудненията на детето или ученика, свързани с развитието, обучението и поведението му, както и причините за тяхното възникване;
- реалистична оценка на индивидуалните потребности на детето или ученика;
- изготвяне и реализиране на план за подкрепа;
- наблюдение и оценка за развитие на всеки конкретен случай;
- други функции, предвидени в държавния образователен стандарт за приобщаващото образование.

Възможности за осигуряване на допълнителна подкрепа

Допълнителната подкрепа за личностно развитие включва:

- работа с дете и ученик по конкретен случай;
- психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения;
- осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали и методики и специалисти;
- предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания;
- ресурсно подпомагане.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя на деца и ученици:

- със специални образователни потребности;
- в риск;
- с изявени дарби;
- с хронични заболявания.

С въвеждането на ЗПУО, групата деца, които ще се възползват от подкрепа е много по-висока от тази в досега действащите нормативни документи. Допълнителната подкрепа за личностно развитие се отнася до индивидуална и специализирана помощ за деца и ученици с комплексни нужди.

Дейности, които не могат да се извършат самостоятелно от всяко училище/детска градина, а изискват координирана общинска политика:

- Осигуряване на средства за изграждане на достъпна архитектурна среда в училище/детска градина за деца с увреждания;
- Осигуряване на системни и целенасочени обучения на учителите по различните учебните предмети по отношение на методиката на обучение на деца със СОП;
- Учениците, които са много тежки случаи и е невъзможно да посещават учебни занятия да бъдат включени в обучения в центрове за личностна подкрепа; да бъдат извозвани от специализиран превоз; работа с родителите, която да е насочена към приемане проблемите на детето и пълноценно включване в живота;
- Съвместна дейност с: МКБППМН; ПИЦ, КСУДВ, РЦПППО; Дирекция „Социално подпомагане“; Отдел „Закрила на детето“; Детска педагогическа стая; неправителствени организации; Център за специално образование и подкрепа.
- Ресурсно обезпечаване със специалисти и финансиране;
- Поддържането на материално-техническата база и оборудването на кабинети за психолога, логопеда и ресурсния учител на съвременно ниво.

Изготвили:

Милен Георгиев, ст. експерт в отдел „ХД“

Александрина Вълева, мл. експерт в отдел „ХД“